

Eiropa palielina spiedienu: 19. sankciju kārtā vēršas pret Krievijas enerģētiku un finanšu sistēmu – detalizēts skaidrojums

Eiropas Savienības (ES) dalībvalstis ir vienojušās pastiprināt ierobežojošos pasākumus pret agresorvalsti Krieviju un tās atbalstītāju Baltkrieviju, 2025. gada 23. oktobrī pieņemot 19. sankciju pakotni. Jaunā sankciju kārtā būtiski ietekmēs Krievijas enerģētikas sektoru, nosakot sašķidrinātās dabasgāzes importa aizliegumu, finanšu sektoru, ierobežojot maksājumu instrumentu izsniegšanu, un ēnu floti, sankciju sarakstā iekļaujot jaunus 116 ēnu flotes kuģu.

Galvenie sankciju 19. kārtas elementi

Paplašināts eksporta aizliegumam pakļauto preču un tehnoloģiju saraksts ar precēm, kas var tikt izmantotas, lai attīstītu Krievijas militārās spējas

Pie precēm, kuras savu fizisko un ķīmisko īpašību dēļ var tikt izmantotas, lai attīstītu Krievijas militārās un aizsardzības spējas, kā arī tikt izmantotas karadarbībā Ukrainā, ir iekļauti, piemēram, militārie attāluma mērītāji vai dažādi ķīmiski sakausējumi un metāli, kas tiek izmantoti elektronisko ierīču ražošanā, kuras ir aizliegts eksportēt uz Krieviju.

Sašķidrinātās dabasgāzes (LNG) importa aizliegums

Lai negatīvi ietekmētu vienu no Krievijas pelnošākajiem sektoriem jeb ierobežotu elektroenerģijas resursu apriti, jaunā sankciju kārtā noteic Krievijas izcelsmes (vai no Krievijas eksportētas) sašķidrinātās dabasgāzes pirkšanas, importa un pārvešanas aizliegumu no 2027. gada 1. janvāra.

Bezskaidras naudas darījumu veikšanas stingrāki ierobežojumi

Līdzīgi kā ar Krievijas Centrālās bankas veidoto *SPFS* sistēmu, kas tika veidota kā atbilde uz Krievijas izslēgšanu no *SWIFT* tīkla, 19. sankciju kārtā nosaka darījumu aizliegumus ar noteiktām personām, kas izmanto *Mir* (Krievijas nacionālā maksājumu karšu sistēma) un *SBP* (Ātrā maksājumu sistēma), ko ir izveidojusi Krievijas Centrālā banka vai cita Krievijā reģistrēta juridiska persona.

Kriptoaktīvu darījumu ierobežošanas pasākumi

Apzinoties riskus, kas var rasties saistībā ar kriptoaktīvu izmantošanu sankciju apiešanai un karadarbības finansēšanai, ES dalībvalstis ir lēmušas papildināt darījumu aizliegumu sarakstu ar tām **trešo valstu finanšu iestādēm**, kas sniedz ar kriptoaktīviem saistītus pakalpojumus.

Maksājumu instrumentu izsniegšanas aizliegums

Ar jauno sankciju kārtu ES **aizliegta maksājumu instrumentu izsniegšana** Krievijas valstspiederīgajiem vai fiziskām personām, kas uzturas Krievijā, vai jebkurai juridiskai personai, vienībai vai struktūrai, kas iedibināta Krievijā. Ar maksājuma instrumentu tiek saprasta jebkāda personalizēta ierīce un/vai procedūru kopums, par ko maksājumu pakalpojumu lietotājs un maksājumu pakalpojumu sniedzējs ir vienojušies un ko izmanto, lai iniciētu maksājuma uzdevumu.

Potenciāls, kura attīstība var sekmēt Krievijas militārās spējas – SEZ aizliegums

Speciālās ekonomiskās zonas jeb SEZ piesaista jaunus uzņēmumus ar juridiskām personām labvēlīgām nodokļu likmēm, muitas atvieglojumiem un citām priekšrocībām. Krievijas dažādos apgabalos atrodas vairākas šādas SEZ. Saimnieciskās aktivitātes, kas tajās notiek, var kalpot Krievijas tehnoloģiju un industriālajai attīstībai, piemēram, juridiski un ekonomiski labvēlīgos apstākļos tiek ražoti bezpilotu lidaparāti, kaujas ieroči, kara transportlīdzekļi un citas iekārtas, kas var tikt izmantotas militāriem mērķiem. Apzinoties potenciālos riskus, kādus jaunu uzņēmumu piesaiste SEZ var radīt, tādējādi stiprinot Krievijas militārās spējas, ar sankcijām tiek aizliegta jebkāda veida iesaiste uzņēmumu, kas atrodas atsevišķos Krievijas SEZ, īpašumtiesību struktūrās, t.sk. dibināt kopuzņēmumus, kā arī slēgt jebkāda veida līgumus ar šādiem uzņēmumiem.

Mākslīgā intelekta, kvantu skaitļošanas un komerciālā kosmosa pakalpojumu sniegšanas aizliegums

Nēmot vērā straujo tehnoloģiju attīstību, īpaši informācijas tehnoloģiju jomā, ir noteikti jauni ierobežojumi, kas attiecas uz pakalpojumu sniegšanu Krievijā reģistrētām personām šādās jomās – mākslīgais intelekts, komerciālie kosmosa pakalpojumi un kvantu skaitļošana. Šādu pakalpojumu sniegšana var tikt izmantota Krievijas interesēs, lai attīstītu savas prasmes un tehnoloģiskos risinājumus attiecībā uz ģeoloģisko izpēti un precīzu ģeogrāfisko karšu veidošanu.

Krievija kā nevēlams tūrisma mērķis

Lai mazinātu ES pilsoņu nebūtisku braucienu skaitu uz Krieviju, tiek ierobežota tūrisma pakalpojumu sniegšana personām, kas vēlas apmeklēt Krieviju tūrisma braucienos. Nēmot vērā, ka ES dalībvalstis ir nevēlamas Krievijai, dalībvalstu pilsoņi riskē ar savu brīvību, kas var tikt ierobežota Krievijas jurisdikcijā. Šādos gadījumos ES dalībvalstīm ir ierobežotas diplomātiskās un konsulārās iespējas atbrīvot savus pilsoņus un nogādāt viņus ES teritorijā.

Par pakalpojumu sniegšanu ir jāsaņem kompetentās iestādes atļauja

Par tādu pakalpojumu sniegšanu (kas nav aizliegta) Krievijas varas iestādēm, būs obligāti nepieciešams saņemt dalībvalsts kompetentās iestādes atļauju. Pakalpojuma sniedzējam pirms konkrētā pakalpojuma sniegšanas būs nepieciešams pamatot šī pakalpojuma nepieciešamību. Gadījumā, ja dalībvalsts kompetentā iestāde pēc rūpīga šī pamatojuma izvērtēšanas lems par atļaujas piešķiršanu, tiks izdota atļauja uz kuras pamata drīkstēs sniegt konkrēto pakalpojumu.

Pārapirošināšanas aizliegums Krievijas lidaparātiem un kuģiem

Lai mazinātu finansiāla labuma gūšanu, Krievijai pārdodot sev piederošus senus, neapkoptus un neizmantotus lidaparātus un kuģus, tiek aizliegts pārapirošināt tos piecus gadus no pārdošanas brīža.

Pagarināts termiņš, kurā var veikt darījumus, lai nodrošinātu ES dalībvalstu pilsoņiem piederošu uzņēmumu Krievijā slēgšanu

ES dalībvalstu juridiskām un fiziskām personām, kurām ir reģistrēti uzņēmumi Krievijā, tiek pagarināts termiņš – 2026. gada 31. decembris, līdz kuram ir iespējams veikt darījumus, kas ir saistīti ar šo Krievijā esošo uzņēmumu atsavināšanu vai likvidāciju. ES dalībvalstis atkārtoti uzsver, ka Krievija ir valsts, uz kuru nav attiecināma likuma vara, tādēļ nav paredzama Krievijas reakcija un lēmumi izdoti attiecībā uz uzņēmumiem, kuru īpašnieki ir no “nevēlamām valstīm”, t.sk. Eiropas Savienības. Tādējādi var rasties risks šādu uzņēmumu aktīvu iesaldēšanai Krievijā un citādām pret šādiem uzņēmumiem vērstām, nelabvēlīgām darbībām. Tostarp ES aicina rūpīgi apsvērt un izvērtēt visus iespējamus riskus dalībvalstu pilsoņiem, kas domā par iespējamu uzņēmumu vai kopuzņēmumu dibināšanu Krievijā.

Stingrāki pārvietošanās ierobežojumi Krievijas diplomātiem

Tiek ieviests iepriekšējas paziņošanas pienākums Krievijas diplomātiem un konsulārajām amatpersonām ieceļošanai Šengenas zonā un dalībvalstīs, kuras nav to akreditācijas dalībvalstis. Turpmāk dalībvalstīm būs tiesības aizliegt Krievijas diplomātiem ieceļot tās valsts teritorijā, pamatojoties uz citas valsts izdotiem ieceļošanas dokumentiem.

Papildināts partnervalstu saraksts naftas importam

Papildināts partnervalstu saraksts, no kurām importējot naftas produktus, nav jāpierāda to izcelsme, atbilstoši Regulas (ES) 833/2014 3.mā pantam un tā LI pielikumam, tajā

iekļaujot Austrāliju, Japānu un Jaunzēlandi, lai veicinātu sadarbību un enerģētikas drošību Eiropā.

Papildināti ES sankciju saraksti ar:

- **45 juridiskām personām**, kas atbalsta Krievijas aizsardzības un drošības sektoru, t.sk. trešo valstu juridiskas personas;
- **astoņām kredītiestādēm** ar kurām ir aizliegts iesaistīties jebkādos darījumos;
- **116 “ēnu flotes” kuģiem** vai kuģošanas līdzekļiem, četriem kuģi no saraksta izņemti;
- **četrām bankām**, kas ārpus Krievijas izmanto Krievijas Centrālās bankas *SPFS*, kurus izveidojusi Krievijas Centrālā banka;
- **sešām finanšu iestādēm**, kas sniedz kryptoaktīvu pakalpojumus;
- **11 speciālajām ekonomiskām zonām (SEZ)**, kurās nav atļauts būt par līdzdalībnieku, dibināt jaunu kopuzņēmumu, vienību vai struktūru, kā arī slēgt preču pirkumu vai pakalpojumu līgumus ar juridisku personu, kas ir reģistrēta kāda no sarakstā iekļautajām SEZ;
- **vienu kryptoaktīvu.**

Mērķētajās finanšu sankcijās noteiktas jaunas definīcijas termiņiem: “īpašumā” un “kontrolē”

Augstākminēto terminu definēšana stiprinās tiesisko noteiktību un vienotu praksi ES dalībvalstīs. Līdz šim ES iestādes vadlīniju formā skaidroja šos terminus. Tagad termiņi iestrādāti regulās un kļūst juridiski saistoši. Būtiski uzsvērt, ka regulā iestrādātās definīcijas atbilst ES iestāžu iepriekš skaidrotajām definīcijām, tādēļ terminu piemērošanas prakse paliks nemainīga.

Noteiktas **jaunas definīcijas** Regulas (ES) 833/2014 1. pantā šādiem termiņiem:

- **“kryptoaktīvs”** (*crypto-asset*)
- **“maksājumu pakalpojumi”** (*payment services*)
- Regulas (ES) 269/2014 2. pantā **izņemta** atsauce uz **“saistītām personām”**.

Regulas (ES) 269/2014 I pielikumā turpmāk var tikt iekļautas personas, kas ir saistītas ar **noziedzīgiem nodarījumiem pret Ukrainas bērniem** un viņu asimilāciju Krievijas interesēs, t.sk. deportāciju, piespiedu pārvietošanu un

19. sankciju kārtas ietekme uz Baltkrieviju

Lai izvairītos no iespējama sankciju apiešanas riska caur Baltkrieviju, 19. sankciju kārtas elementi ir attiecināmi arī uz Baltkrieviju. Gandrīz visi augstākminētie aizliegumi vai ierobežojumi, piemēram, saistībā ar jaunu preču, kuri var tikt izmantoti

militārā sektora attīstīšanai, pievienošanu eksporta aizlieguma sarakstam, mākslīgā intelekta pakalpojuma sniegšanas ierobežošana, darījumu veikšanas, izmantojot kriptoaktīvus, ierobežošana, u.c. Papildus noteikti ierobežojumi, kas saistīti ar datoru programmatūras izstrādes, uzstādīšanas un uzturēšanas pakalpojumu sniegšanu.

Par jauno sankciju kārtu plašāka informācija (angļu valodā) pieejama [ES Oficiālajā Vēstnesī](#).

Lai palīdzētu uzņēmējiem izstrādāt un ieviest pasākumu kopumu jeb iekšējo kontroles sistēmu (IKS) sankciju risku mazināšanai un pārvaldīšanai darījumos ar komersantiem paaugstināta sankciju riska valstīs, [FID publicējis vadlīnijas “Sankciju risku pārvaldīšana darījumos ar paaugstināta riska valstīm”](#).

[FID tīmekļvietnē pieejamie sankciju saraksti un cita noderīga informācija.](#)

Kopš 2024. gada aprīļa FID ir nacionālā kompetentā institūcija sankciju izpildes jautājumos Latvijā.